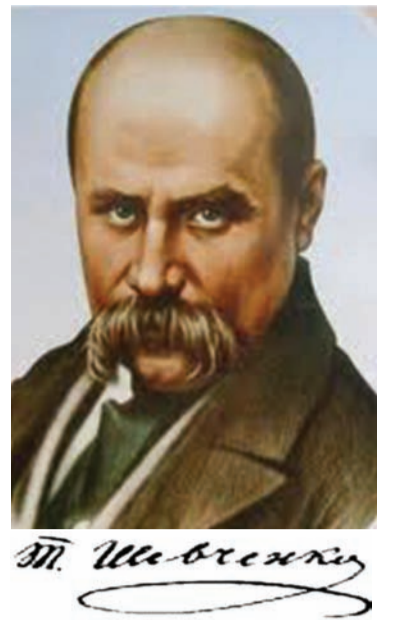

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIV. № 5-6 (березень) 2017

Прочитайте:

- ❖ Українці Бухаресту вшанували пам'ять Великого Кобзаря
- ❖ Свято рідної мови
- ❖ Вшанування пам'яті українських письменників Буковини
- ❖ День рідної української мови
- ❖ Три грані видавничої діяльності СУРу
- ❖ Увага! Шукаємо кореспондентів!
- ❖ Сторінку письменника
- ❖ Про славний сучавський гурт «Свекрухи»

Погруддя Шевченка в Лугожі, Тімішський повіт

«І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.»

Тарас Шевченко

РОКИ МИНАЮТЬ І НАЗАД НЕ ВЕРТАЮТЬСЯ

Тому 41 рік я прийшла до Негостини і пізнала моїх колег, з котрими попрацювала багато років в школі з діточками. Тоді пізнала і пані Климентіну, котра викладала румунську та французьку мови. Вона прийшла з м. Бучичі (повіт Ботошани), обидві ми були чужі, вона румунка, а я українка, та скоро між нами зав'язалася велика дружба. Стали найкращими подружками, і відтоді ходимо одна до другої, допомагаємо одна одній чим можемо. Вона з своїм мужем Віктором Сердинчуком, професором математики, тримали до хресту моїх дітей, і ми стали кумами. Наші діти гралися разом, ходили завжди на день народження одні до одних.

І так, рік за роком минув час, наші діти підросли, одружилися, а ми стали бабусями. Познайомилися на початку весни, а 2 березня пані Климентіна святкує свій день народження. Цього року сповнила вже 70, але не виглядає на них. Пані Климентіна навчилася говорити по-українськи, співала з нами у вокальних гуртках і признає, що українці дуже добрі і щирі люди. На 2 березня ми щороку сходимося до неї – колеги і приятелі: Ліція й Зебій Фрасинюки, Дора з Іваном Кідещуком, Клавдія з Юрком Пережуком. Ніколи ніхто не бракував і завжди лунають українські пісні. Насамперед «Многая літа», а потім: «Ой у вишневому садочку», «Горіла сосна, палала», «Ой засвіти, місяченьку», «Літа минають» та жартівливі пісні. Часто був присутній пан Ганько Волощук, котрий складав вірші для пані Климентіни і грав на акордеоні, а ми всі співали.

Пані Климентіна дуже добра газдиня, готує різні страви, а Віктор кладе на стіл дуже добру горілку з сливок, котру сам варить, бо він великий спеціаліст в цьому. Усі ми бажаємо пані Климентіні багато здоров'я, радості в душі і щоб навколо неї були добрі люди.

Ми дуже полюбили одну пісню, яку завжди співали, і хочу подати її, аби і другі знали, що літа минають і не вертаються:

*Ой з-за гори кам'яної
Голуби літають.*

*Не зазнала розкошення,
Вже літа минають.*

*Запрягай ти коні в фірі,
Коні воронії.*

*Доганяйте, літа ж мої,
Літа молодії.*

*Ой догнали літа мої
На кленовім мості,*

На многая і щасливих літ, пані Климентіно, від усіх ваших друзів.

Феліція ГРИГОРАШ

Місцевий етап конкурсу «Румунські духовні скарби»

В неділю 5 березня в селі Стража (повіт Сучава) відбувся конкурс «Румунські духовні скарби», місцевий етап Радівецької зони. Брала участь й українці: з Негостини ансамбль «Червона калина», «Негостинські голоси», з Балківців ансамбль «Козачок», з міста Серет ансамбль «Коломийка». Всі гуртки представили гарні програми з українськими піснями і танцями і перейшли у фінальний етап, що відбудеться літом в місті Кимпулунг Молдовенеск, де щороку проводиться міжнародний фестиваль «Буковинські зустрічі».

Багато українців з Буковини дуже активні, працюють від душі і цілого серця, вони люблять українську мову, тому Бог їм допомагає. Подія відбулася в залі культурного дому, брали участь і багато румунських гуртків, які представили те, що в них найкраще. Цей конкурс виявляє культурну цінність, вишукує найкращі пісні, танці і різні звичаї, бо наше коріння багате в цьому.

Українці Бухаресту вшанували пам'ять Великого Кобзаря

7 березня у рамках традиційних Шевченківських днів у Румунії відбулася церемонія покладання квітів до пам'ятника-погруддя Тараса Шевченка в центральному бухарестському парку Херестреу, у якій взяли участь представники Союзу українців Румунії, співробітники Посольства України в Румунії, українська громада столиці, студенти українського відділення Бухарестського університету і представники сурівської періодики.

З вітальним словом перед присутніми на церемонії виступив Тимчасовий повірений у справах України в Румунії Євген Левицький, який підкреслив, що «головна заслуга Тараса перед українством полягає в тому, що він об'єднав, об'єднує і навіки буде об'єднувати українців цілого світу. Завдяки йому про Україну, про її культуру і чудову мову українську знає весь світ».

З боку Союзу українців Румунії виступив заступник голови СУР, голова комісії з питань культури письменник Михайло Трайста, який передав присутнім вітання від голови СУР, депутата Миколи Мирослава Петрецького і, перефразовуючи відомий вислів апостола Павла «Один Бог, одна віра, одне хрещення», сказав, що для українців є «Один Тарас, одна мова, одна Україна».

Голова Бухарестської організації СУР Ярослава Колотило, звертаючись до присутніх, пригадала, що в ці березневі дні сповнюється 25 років від першого офіційного шевченківського святкування і покладання квітів до пам'ятника-погруддя Тараса Шевченка в Бухаресті, а також підкреслила, що слова Великого Кобзаря, головним закликом «Борітеся – поборете!», залишаються і сьогодні актуальними для українців, бо Україна продовжує боротьбу за свободу і демократію.

У свою чергу головний редактор сурівського часопису «Curierul ucrainean» Іван Робчук у виступі перед присутніми підкреслив, що поезія Тараса Шевченка «глибоко хвилює всіх тих, кому дорогі свобода, демократія, дружба народів».

У продовженні аспірант Бухарестського університету Йонуц Муцу продекламував «Заповіт» Тараса Шевченка у румунському перекладі, а Марта Кузьменчук та Вероніка Марченко – вірші «Садок вишневий коло хати» і «Маленькій Мар'яні».

Також учасники заходу приєдналися до міжнародного флешмобу «Global Shevchenko» спільною фотографією коло бухарестського пам'ятника-погруддя Тараса Шевченка і колективним декламуванням вірша «Мені однаково чи буду...» із циклу «В казематі».

Церемонія завершилася традиційним колективним виконанням пісень на слова Тараса Шевченка «Рече та стогне Дніпр широкий» і «Думи мої, думи мої».

Ірина Мойсей

«Негостинські голоси» виконали пісню «Гарна дівчина, як квітка» слова і музика Михайла Волощука, а потім заспівали народні пісні: «Ой засвіти, місяченьку», «Червона калина» і «Ой піду я лугом – лугом» та українські танці.

Як вернулися до Негостини, пані Діана Фрасинюк, директор Балківської школи, член нашого гуртка, святкувала день народження. Ми її поздоровляли, обдарували квітами і засіли за стіл, де заспівали насамперед «Многая літ», а потім лунали українські пісні.

Феліція ГРИГОРАШ

Фото авторки

VII-ий випуск міжповітового конкурсу

Рідна мова – це найінтимніший духовний зв'язок живого роду з його попередниками-пращурами та наступним поколінням, це світло, що поборює імлу минушини забезпечує та зримість будучини.

Рідна мова – це святі слова, якими твориться культура роду, це його генетична ампрента, яка сприяє виявити та увічнити себе в енергетичному просторі званім життя!

Рідна мова – це постійне свято зустрічі найвидатніших постатей з своїм родом у храмі духовної та матеріальної спадщини.

Балківці – 25 лютого

Проект, складений сім років тому викладачками восьмирічної школи села Балківці Сучавського повіту Анкою Штубіану та Конвалією Григорійчук, з метою постійного вшанування рід-

ної української мови за участю найкращих представників шкіл всіх повітів, де вона вивчається, виявився обдуманим, живим, мобілізуючим. У перших випусках така участь здійснювалась, але опісля, на основі досвіду та з певних причин, встановлено об'єднання повітів по зонах за критеріями географічної близькості. І так, на Буковині об'єднано повіти Сучаву, Ботошани та муніципій Яси.

За піклуванням Сучавської повітової організації СУРу, її голови Іллі Савчука, та організаторів Балківської школи, представники повітів, запрошених на сьомий випуск Міжповітового конкурсу Свято рідної мови, взяли участь в таких діях:

- Офіційне відкриття конкурсу
- Парад народних костюмів
- Міжкультурний діалог
- Артистичні виступи

Конвалія Григорійчук оголошує міжповітовий конкурс «Свято рідної мови» відкритим та зауважує, що з об'єктивних причин пані Анка Штубіану не може брати участь в розгортанні вищезазначених подій. Повідомляє, що присутні на святі представники восьми шкіл з обох повітів: 110 учнів, 11 викладачів та 7 членів журі. Вітає

гостей та місцевий люд, членів журі, громадських авторитетів, членів проводу СУРу Сучави, Ботошан та муніципій Яси і щиро дякує за підтримку всіх причетних до цього особливого свята, в якому виховання любові до рідного слова отожднюється з будівництвом гідного, потужного і правдивого ества всередині людини молодого покоління.

СВЯТО РІДНОЇ МОВИ

Запрошує отця-пароха місцевої церкви Козміна Куку поблагословити свято материнського слова. Преподобний богослужитель звертається з подякою як до організаторів, так і до учасників, вважаючи, що потреба Божої помочі у всіх людських діяннях, а головне у виховних, є доказом не тільки приналежності до правдолюбного вірування, а й доказом високого розуміння залучення людини до Божих Правди і Порядку.

Будучи румуномовним, запрошує молодого віруючого українця проказати по-українськи молитву «Отче наш», бо інакше не годиться на Святі рідної мови українського етносу. Благословить дітей-учасників, викладачів, гостей та місцевий люд, бажаючи Всім успіхів, здоров'я та Господньої ласки!

З вітального слова голови Сучавської повітової організації СУРу **Іллі Савчука**: – Шановні учасники конкурсу, дорогі українці! Маю за честь передати Вам від голови СУРу Миколи Мирослава Петрецького та моєї особисто успіхів, творчого натхнення та духовного збагачення на ниві плекання рідної української культури, мови насамперед!

Ось настав уже сьомий випуск міжповітового конкурсу «Свято рідної мови». І так, як ця подія відбувається, є підстави продовжувати її. Ви утверджуєте всебічно все те, що включає поняття «рідної мови»: декламування віршів, представлення народних костюмів, діалоги, інсценізації, танці, вокальні та інструментальні гуртки.

Примар громади Балківці Василь Шойман: – Доброго дня всім Вам! Дорогі діти, шановні колеги, шановні гості! Ми сьогодні разом на святі дуже близьким нам до душі. Я вважаю, що людина повинна творити культуру; користуватися культурними надбаннями.

Я дуже радий, що сьогодні з нами творці культури та користувачі культурної спадщини і я особливо їм дякую за організування цього свята та підтримку у вшануванні рідної мови.

Хочу сказати кілька слів про культурну різноманітність. Це означає, по-перше, співжиття в мирі, всупереч тому, що ми природно є різними, що виховуємось по-різному, що виростаємо в різних умовах, а по-друге, зобов'язаність жити в гармонійних відносинах, врівноважено, а це все виховує нас бути і незалежними, і поважати суспільний порядок. Тільки так можна зрозуміти один одного, оцінити та не засуджувати думки чи погляди несумісні з нашими, головне тоді, коли за мету встановлено спільне благо. Культурна діяльність є однією із найпотужніших благородних цілей.

Дякую провідникам шкіл, педкадрам, наставникам, членам журі, молодим волонтерам за прекрасну підготовку цього свята і бажаю успішного розгортання конкурсу «Свято рідної мови»!

Голова Яської організації СУРу **Віктор Григорчук**: – Щирі мої вітання всім Вам! Насамперед, хочу подякувати за запрошення, за нагоду бути на такому престижному святі. Минулої неділі ми також вшанували день рідної мови в Ясах, де залучились до нашого заходу й інші меншини, – вірмени, греки, липовани. Читалися вірші поетів кожної меншини, лунали пісні, заводилися танці.

Від імені Яської організації та від мене особисто хочу побажати дітям-учасникам успіхів, організаторам творчої наснаги, а всім Вам міцного здоров'я.

Юрій Чига: – Дорогі діти, шановні пані і панове! Дивлячись на сцену, я бачу оті дві парі народ-

них стрій, які представляють дві етнофольклорні зони Буковини: гірську та низовинну. Хоча існують певні відмінності в кожному із них, те, що нерозривно об'єднує їх, – це рідна українська мова їхніх носіїв.

Плекати рідну мову – це свята повинність перед нашими предками, це Божий дар, який сприяє постійному спілкуванню між поколіннями та неперервному збагаченню духовних цінностей роду, це єдиний правильний шлях виховання молодого покоління.

Починає парад народних костюмів. Представились молоді носії традиційного вбрання з місцевостей: Михайлени (повіт Ботошани), Ізвареле-Сучевей, Балківці, Вишня Бродина, Негостина, Ульма (повіт Сучава). Сцена стає величезним різнобарвним живим букетом давніх і сучасних мотивів, візерунків, оздоблень, переданих з покоління в покоління вишивками, плетивами чи тканням, майстерно розміщених у всіх складових народного строю, якого з неприхованою гордістю описували молоді його носії. Просто вражало не тільки розмаїття кольорів, форм чи мотивів на компонентах народного вбрання, але й розмаїття говорів, притаманних різним зонам, часто різним громадам, говорів вживаних впевнено, гідно і щиро учнями-учасниками.

Свято рідної мови вшановується подальшим декламуванням віршів визначних українських поетів, класиків і сучасних, та виступами артистичних колективів: солістів, вокальних гуртків, вокально-інструментальних, танцювальних. Окрім вищезазначених шкіл в, цьому розділі взяли участь і школи з Вашківців та Бродини Сучавського повіту.

Я вдивлявся в оті сльозини, наче в магічний хрустальний глобус, в котрому бачив щире українську душу нашого прадавнього роду, бачив ще оріїв засіваючи нашу родючу землю, бачив русичів-воїнів захищаючи її, бачив козаків на сторожі рідної віри та ще бачив Шевченка на сторожі рідного слова. Також бачив наших майстринь розписуючи писанки, мережачи вишиванки та рушники і співаючи безперестану чудових наших пісень.

І так збагнув, що вшанування рідної мови не можемо назвати інакше як тільки «СВЯТО!» По-святотому повинні ми ставитись до рідного слова, бо воно дано з волі Всевишнього для добра кожного роду. Рід продовжується тільки через молоді покоління, а в цьому і суть головного нашого обов'язку відносно їхнього виховання!...

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

У СІГЕТІ ВІДБУВСЯ «ДЕНЬ РІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

*Мово, українська, мово моя мила!
Ти уся із співу, весняних дібров.
Ясна – як усмішка, чиста – як сльозинка.
Ти моє найбільше щастя і любов.»*
Людмила Лужецька

25 лютого в залі ім. Джордже Енеску Музично-мистецької школи міста Сігету Мармаціей відбулася врочиста культурно-виховна подія: «День рідної української мови», організована комітетом Марамороської повітової організації СУР. Подія відбувалася кожного року в партнерстві з Міністерством освіти та Повітовим шкільним інспекторатом, але цього року представники цих двох інституцій провели окрему подію: «День рідної мови», в якій взяли участь всі меншини Мараморощини.

СУР мав бути «першою скрипкою» цієї події, але організатори-представники української меншини, які працюють в цих двох інституціях, так гарно подбали про свою меншину, що вона виявилась «п'ятим колесом до воза». Та це ще півбіди... Біда в тому, що Марамороська повітова організація отримала неофіційне запрошення в понеділок 20 лютого – «Ходи, куме, на гостину, й так уже не впиєш...» а, подія відбувалася – 22 лютого. No comment!

Розмовляючи з головою Марамороської повітової організації СУР проф. Мирославом Петрецьким, він сказав мені перед початком події:

«На свято рідної мови ми запросили всі школи з українських сіл Мараморощини, директорів шкіл, викладачів української мови, примарів українських сіл, громадських діячів та всі українські ансамблі, а нашими гостями цього разу був гурт бандуристок «Сонячна струна» з м. Косів (Івано-Франківської області, Україна), також був присутній і заступник голови державної адміністрації Івано-Франківської області Ярослав Скуматчук, який подарував українцям Мараморощини пам'ятник Тараса Шевченка».

«День рідної української мови» відкрив молитвою отець Маріус Лаврюк, після якої з вітальним словом до публіки звернувся голова СУР, депутат **Микола Мирослав Петрецький**:

«Слава Ісусу Христу! Позвольте мені говорити рідною українською мовою, завдяки якій ми сьогодні й зібралися в цьому залі. В першу чергу, як завжди, хочу подякувати організаторам, які працювали над цією подією, і хочу підкреслити її важливість. Всім добре відомо, що народ, який забуває материнську мову, перестає існувати, втрачаючи свою ідентичність. Тому я думаю, що нам всім треба гуртуватися і усвідомити важливість цієї події. Як ви добре знаєте, на початку кожного року ми зверталися до всіх представників української громади для того, щоб святкувати «День рідної української мови» разом, але, на жаль, власні інтереси перемогли і ми не святкуємо цей головний для всіх нас день разом, а святкуємо його окремо. Це болить і доводить, що існують поміж нами такі люди, які не мають інтересу зберегти рідну українську мову. Я надіюсь, що разом із вами, незважаючи на те, що українська мова впродовж років перейшла через різні важкі випробування, ми зможемо її передати нашим нащадкам, бо українська мова була вибрана третьою найгарнішою і другою наймелодійнішою, після італійської, мовою світу. Тому нам треба гордитися нею – нашою українською мовою! Ще раз хочу подякувати всім учасникам цієї врочистої події, хочу подякувати вчителям та викладачам української мови за їхній труд.»

Запрошений до слова, представник місцевої інтелігенції, професор доктор **Дорел Тодя**, звернувся до присутніх:

«Я дуже радий бути разом з вами на такій славній події, як «День рідної української мови»; по-перше, тому, що в мене серед українців є дуже багато друзів, а по-друге, я один з тих, які мали честь започатковувати події, присвячені дню рідної мови і працювати над радіопередачами, присвяченими різним українським подіям. Хотів би підкреслити, що для

українців Мараморощини є моральним і необхідним обов'язком вивчати українську мову. Дорогі українці, вивчайте і любіть свою українську мову і все, що вас представляє як українців!»

Пані **Елвіра Кодря**, радник у Міністерстві освіти Румунії, підкреслила у своєму вітальному слові:

«Так сталося, що цього тижня вже вдруге виступаю на цій сцені з нагоди того ж свята – рідної мови. Як я вже казала минулого разу, і мені жаль, що ми не святкували це свято разом...»

Як завжди, заступник голови державної адміністрації Івано-Франківської області **Ярослав Скуматчук** звернувся з теплими

словами до українців Мараморощини:

«Слава Ісусу Христу, дорога українська рідно! Я можу так вас назвати, тому, що я не вперше на ваших заходах, і сьогодні ми приїхали до вас на запрошення Марамороської повітової організації СУР з гуртом з міста Косів «Сонячна струна». Відчуття і схвильовування переконають

мене, що заходи, організовані Союзом українців Румунії, є набагато кращими від заходів, яких організуємо ми, тому нам є багато дечого навчитися від вас. У ваших заходах завжди бачу підрастаюче покоління, маленькі діточки, які вивчають українську мову в школах, ви видаєте газети і журнали українською мовою, тому українська мова ніколи не згасне, а це тільки тішить і радує. Хочу передати вам привіт від верховинської громади Івано-Франківської, Боже вас благослови! Слава Україні!».

Також привітали присутніх перший заступник голови СУР Василь Пасинчук; почесний голова СУР Степан Бучута; голова жіночої організації СУР Ледія Співалюк; голова Комісії з питань культури СУР Михайло Трайста та інспектор української мови Симона Малярчук.

На закінчення я попросив голову Марамороської повітової організації сказати декілька слів про майбутні культурні події і оцінити подію, яка щойно відбулася. Пан Мирослав Петрецький щиро посміхнувся і сказав:

«Організаторам, взагалі, не гарно хвалитися, але подія відбулася на досить високому рівні, в ній взяли участь понад 240 осіб, ми доказали, що українці згуртовані і йдуть вперед! Майбутні події які відбудуться, це буде круглий стіл «Роль української жінки в суспільстві» а далі будемо готуватись до Шевченківських свят.»

Михайло Гафія ТРАЙСТА
Фото автора

УВАГА! ШУКАЄМО КОРЕСПОНДЕНТІВ!

Для кращого і багатобічного висвітлення у наших часописах життя наших громад у зонах з компактним українським населенням, подій, які організуються на місцях сурівськими організаціями, провід Союзу українців Румунії вирішив створити мережу оплачуваних кореспондентів, яка б охоплювала Сучавщину, Мараморощину, Тіміський, Карашсеверінський і Тульчанський повіти.

На даний момент маємо позаштатних кореспондентів, які пишуть з власного бажання, але їх замало для того, щоби заповнювати сторінки наших часописів привабливими і цікавими для читачів матеріалами.

Оплачувані кореспонденти повинні відповідати певним критеріям:

- Добре володіти українською мовою;
- мати потяг до журналістики;
- бути активними учасниками життя та діяльності сурівських організацій на місцевому і повітовому рівні;
- вчасно і на належному рівні висилати до часописів статті на актуальну тематику, погоджуючи теми, які відповідають профілю наших публікацій;
- Уміти фотографувати і висилати написане електронними засобами.

Бажаючи стати оплачуваними кореспондентами повинні вислати до центрального СУРу в Бухаресті або до газет «Український вісник» і «Вільне слово» (на вибір) заяви разом із професійно-біографічними даними.

Умови співпраці, включно фінансові, будуть погоджені з проводом СУРу.

ПРО ЦО, ТА ОСОБЛИВО ЯК ПИШЕМО

Видавши чергове число газети, починаю думати-метити з чого скомпонувати наступний місячний випуск. Буває так, що в запасі, у так званому редакційному портфелі, є речі незначні, які не можна назвати «хребтом» газети, яка повинна вмещати хоч би кілька статей на важливих темах про та із життя української громади. Заглядаю у календар подій – чи намічаються якісь культурні дійства на місцевому або національному рівні, річниці, свята тощо. Якщо дійства будуть, то треба зважити, в який період місяця вони відбудуться. Бо якщо відбудуться у другій половині, то чи встигнуть наші нечисленні кореспонденти написати і вислати вчасно матеріал, бо часто не встигають і, як кажуть, подія втрачає свою актуальність. Як правило, не будучи журналістами, кореспонденти найчастіше описують розгортання дійства, свята, а не аналізують його. А опис, перелік того, що відбулося (участь хороших колективів, солістів, гостей, виконаних пісень тощо), це вже статистика, а не публіцистика. Стараюся актуалізувати такі дописи, відкрити поза фактологічними даними значимість події в житті місцевої української громади, у нашому духовно-культурному житті взагалі. Іноді це вдається зробити, а іншим разом виходить якийсь гібрид.

Та гірше тоді, коли про такі події в наших газетах нічого не появляється, бо маємо мало кореспондентів у зонах з українським населенням. Їх можна перелічити на пальцях однієї руки.

Сумно, але факт. За 27 років, відколи маємо вільну українську пресу, жодному проводу СУРу не вдалося сформувати кореспондентську мережу, яка б активно й

оперативно співробітничала з нашими публікаціями. А на місцевому рівні голови сурівських філій мало дбають про те, щоб їх діяльність висвітлювалася у нашій пресі. Правда, примусити людей писати не можна, але доручити відповідальність у цій справі одному із заступників голови було б вельми доцільно.

ДЕ НАШІ МОЛОДІ ЖУРНАЛІСТИ?

Як би треба писати, щоби газетний матеріал зацікавив не тільки тих, про яких пишеться, а й читачів з інших зон? На мою думку, слід менше описувати розгортання події як такої, приділивши більше уваги її значенню в житті української громади та оцінці культурного акту, його відгуку серед людей. Маємо талановиті вокальні гурти, маємо хори з гарною традицією. Чому би не акцентувати на збагаченню їхніх репертуарів, на залученні нових членів, на покращенню рівня виконання пісень? Чому би не записати враження людей, зокрема гостей з інших повітів і закордону? Так можна оминати нудного переліку того, що відбулося на сцені.

А скільки є інших проблем в житті наших громад, про які не пишуть наші публікації: стан освіти рідною мовою, оснащення шкіл і бібліотек, охорона здоров'я, господарсько-економічне життя наших громад, безробіття, депопуляція наших сіл та ін.

Питання кореспондентів я не раз піднімав на сторінках газети і на сурівських форумах та засіданнях. Всі були згодні з тим, що воно болюче, що треба діяти. А далі – ні кроку. Більше того, головними винуватцями вважалися головні редактори наших часописів: не залучили, не заохотили, не виховали молоду зміну. А я відповім, та не задля виправдання: звідки тих молодих із здібним пером, знавців української мови було взяти? Кінчають студенти навчання на українській філології у Бухаресті, Сучаві, Клузі. Цікавлюся у панів професорів, чи є у них потяг до журналістики.

Як правило, відповідь негативна. Бо випускників приваблює кращий зарібок у приватних фірмах, на митницях, у бізнесі, тільки не в українській пресі.

На жаль, і молоді українці, які їдуть на навчання в Україну, не обирають журналістику. Вивчають словесність, математику, фізику, історію, навіть фізкультуру, тільки не журналістику.

Наскільки знаю, рекомендацію для навчання у вузах України дає СУР. То чи не слід би проводу нашої організації якось «заагітувати» майбутніх студентів поступати і на журналістику, пообіцявши випускникам, що матимуть забезпечену роботу у наших часописах. Зрештою, можна знайти і спосіб надання матеріальної допомоги студентам, які навчаються журналістики в Україні. Укласти з ними угоду про звання кореспондента чи працівника редакції і кілька років їм попрацювати у наших часописах.

Бо через кілька років у наших часописах настане криза. І зараз в «Українському віснику» працює тільки двоє людей, у «Вільному слові» троє, у «Дзвонику» двоє і т.д. Було навіть чути голоси, які бачили вихід у зменшенні числа наших публікацій: мовляв, немає кому, то й не треба! Таким «вільнодумцям» я заявляю: не вони засновували газети, не вони випускають їх щомісячно у світ, то не їм перекреслювати їх існування. Скасувати можна одним почерком пера. А заснувати, утвердити газету у свідомості українців набагато важче. Зрештою, преса – це один з найбільших здобутків української громади в Румунії.

Михайло МИХАЙЛЮК

БОГДАН МЕЛЬНИЧУК: «НАЙКРАЩА В НАЦІЇ ДОЧКА» (I)

(Ольга Кобилянська у світлі художньої літератури)

Недавно, відомий професор-доктор філологічних наук ЧНУ Богдан Мельничук (н.19. 02. 1937р.) – письменник і літературознавець, публіцист, радів Господнім нагородженням 80-річчя, якого ювіляр зумів прикрасити вінком невтомних творчих зусиль, що служили і служитимуть широкому колу цінителів літератури, зокрема спеціалістам та студентам, між якими працює і зараз на кафедрі української літератури. За його наукову-педагогічну, літературну та громадську діяльність був нагороджений різними преміями: імені Ю. Федьковича, С. Воробкевича, М. Черемшини, І. Бажанського, Д. Загула та О. Кобилянської. Ювіляр є носієм медалей «Будівничий України», «Поезія – за мир» – 1995 та 2002 рр. і був нагороджений дипломом літературно-мистецького журналу «Articultura» (Мілан). Обдарований науковець і педагог був визначений званням «Відмінник освіти України» та «Заслужений працівник освіти України». З літературознавчого внеску згадаємо монографії «Драматична поема як жанр» (1981), «Випробовування істиною: проблема історичної та художньої правди в українській історико-біографічній літературі – від початків до сьогодення» (1996), «Поріднений з Буковиною» (про І. Франка – 2007), навчальні співавторські посібники – «Література народів України» (2003), «Давня українська література» (2004) та спецкурси «Українська поетична шевченкіана» (2010) і «Найкраща в нації дочка» (Ольга Кобилянська у світлі художньої літератури – 2015) – відзначена премією Ольги Кобилянської на 2016 рік. Додаємо ще видавничу діяльність на ниві історії та критики літератури: п'ятитомник творів Юрія Федьковича, «Життєпис Осипа Юрія Гординського-Федьковича», Осипа Маковея і збірка творів Остапа Вільшини «Я – син вільного роду: Поезії, публіцистика, літературна критика» та ін. Славний ювіляр-подвижник начислює зараз близько 2-х тисяч статей, які появились у різних публікаціях України, а деякі стали вступниками до творів багатьох буковинців.

Спецкурси Б. Мельничука адресовані студентам-філологам з метою розширити не тільки їхній горизонт знань, а й засадити їм любов до літератури та національної культури. Так, «Українська поетична шевченкіана» звертається до національного генія України Тараса Шевченка, що словом «Кобзаря» усвідомлює і досі український народ про аксіологічну трійцю мови, народу і України, від яких залежить історична екзистенція, нації на лоні яких поет віддав своє життя: «У своїй хаті, своя й правда, / І сила, і воля» («І мертвим і живим і ненародже-

ним землякам моїм»). Тому й не дивно, що вже двоє століть шана й любов до Шевченка зростають, як визначає учений Б. Мельничук у своїй шевченкіані і прихильність до великого романтика постійно зростає, тим більше сьогодні, поки не здійсниться в цілому вільна незалежна Україна.

У новім спецкурсі «Найкраща в нації дочка» (Ольга Кобилянська у світлі художньої літератури) професор Б. Мельничук визначає, що подібно до поетичних наймень Шевченка (Кобзар), Сквороди (Достойний для сердець пример), Франка (Каменярь), Лесі Українки (Дочка Прометея) та інших славних українців, Ольга Кобилянська заслуговує подібну шану і любов свого народу: Гірська Орлиця, Царівна, Буковинська Зоря, Найкраща в нації дочка та інші метафори й ототожнення художньої літератури, до яких звернемось далі. Після вступу в історію світової та української художньої біографістики, прелекцію до курсу «Ольга Кобилянська у світлі художньої літератури», автор подає у першій частині шість лекцій художньої кобилянськіани: дві з аналізом поетичних творів, три – прозових і одну з драматургічних творів, а в другій частині дарує першу біографічну антологію в поезії і прозі, присвячену Царівні української літератури. Друга лекція зауважує про прижиттєву біографістику письменниці ще з 1905 р., коли Богдан Лепкий написав вірш «Прочитавши «Битву» Кобилянської», як відгук його свіжої лектури в альманасі «За красою» Остапа Луцького, який у передмові звертається «Товаришко!» і визнає «авторитетність постаті Ольги Кобилянської» (Б. Мельничук), яка в той час подарувала українській літературі «Людину», «Битву», «Некультурну», «Царівну» і «Землю», а Б. Лепкий оцінює письменницю за художній і моральний месаж твору і силою художнього відтворення земельного раю предбачає пекло, бо Перун, з гніву, ударив апокаліпсисом: «Заскреготав з гніву і ударив на них з всьої сили: / Дуби тріска ми лягли а пощади таки не просили» Велич постаті зараз славної буковинки, підкреслює проф. Мельничук, належить її сучасниці Христі Алчевській з поезії «Привиди війни» (1915), присвяченій О. Кобилянській, в якій, після смерті Лесі Українки, вперше називає дорогу нам буковинку виразом лицьової книжки: «А ти, ріднесенька голубко, / Найкраща в нації дочка, / Все бачиш в тій сваволі бою, / Сидиш і тихо-тихо плачеш!..». Симпатія до Ольги Кобилянської настільки зростає, що Микола Марфієвич у вірші «О. Кобилянській» (1925) з нагоди 35-ої річниці підносить її на національний п'єдестал: «Вітають тебе... / Народу українського доньки і сини!... / Почули твій голос мільйони братів». Окремого значення та розголосся набирає художній портрет О. Кобилянської в альманасі Лева Когута «Ольга Кобилянська. Альманах у пам'ятку її. Кобилянська вперше сорокалітньої письменницької діяльності (1887-1927)», виданого в Чернівцях 1928 року, де саме друкує оповідання «Пресвятая Богородице, помилуй нас!» та «Автобіографію» в листах до проф. др. Смаля-Стоцького між 1921-1922 рр. під назвою «Про себе саму», з яких узаємо про великий вплив Л. Українки у «розвої українізму». Подаються

«Летючі козаки»

Четвер, 9 березня. Дзвінок з Сучави від Аспазії, яка ділиться зі мною радістю: в неї квиток на український спектакль.

Через п'ять хвилин і в моїх руках – такий же квиток. Придбав його мій син онлайн в Бухаресті, був «надрукований» в Онештах, а надвечір вже був провірений в Сучаві, при вході до залу культури, куди я прийшла разом з подругою. Так нам обом допомогла техніка пережити подвійну радість: побути разом одну добу та й натішитися чудовим представленням української народної майстерності співу і танцю.

Ще до початку спектаклю я поспробувала дістати і запис концерту, щоб потім показати

його синів. Підійшла до молодого чоловіка, який порався біля музичного пюпітра і запитала про DVD, чомусь по-румунськи. Відповідь мене порадувала, бо я дізналася, що зможу купити аж два записи, дуже гарні. Він пояснив, де саме можна купити їх. З утіхи я подякувала й вже пустилася сходами вниз, куди мене направили, та раптом схаменулася і повернулася. Всі вказівки буди висловлені по-англійськи. Тому я вернулася, щоб подякувати ще раз, вже по-українськи. Мій молодий співрозмовник був радісно вражений, бо навіть запропонував: «Та ви краще підждіть, я сам їх вам принесу!»

Подібний сюрприз відбувся і під час самої вистави. Існує певний момент, коли даний артист представляє по-англійськи Київський фольклорний ансамбль «Калина», який вже давно прославився ще й другою назвою «Летючі козаки». Нараз інший артист вибігає на сцену і перериває свого товариша: «Та ти зупинися вже! Навіщо теребиш та й теребиш по-англійськи?! Говори прямо, тут же наші люди, вони зрозуміють!»

І справді, в залі таки роздалися бурхливі оплески. Аж тоді я запримітила, що декілька глядачів були у вишиванках. Коли ми повернулися додому, розповіли про даний сюрприз і Марії Сесерман, котра також побачила цей спектакль в Брашові. Вона сказала, що той момент зміг відбутися лише в такому місті, як Сучава.

Валерія ШОВКАЛЮК

тут ювілейна хроніка, спогади та розвідки проф. Смалья-Стоцького, що вважав Кобилянську «Буковинською Зорею» віршовані і невіршовані твори, з яких згадуємо «Генціана Ніваліс» О. Олеся, «Цвітку» О. Дуди і чудові перефрази «Духу світлого царівна», «Жрекиня краси», «соколоока буковинська Шехери-зада». Важливим є те – визначає проф. Б. Мельничук – що художня постать великої письменниці буде включена у деяких збірках Канади та США.

Іван КІДЕЩУК

(Закінчення в наступному номері)

Три грані видавничої діяльності СУР

Видавнича діяльність, безперечно, – один із пріоритетних напрямків роботи Союзу українців Румунії. Поряд із періодикою (трьома часописами і двома журналами) щороку СУР видає значну кількість книг, охоплюючи широку тематичну і галузеву гаму. Щодо логічного продовження цієї діяльності, а саме презентацій як можливості розповісти, якщо не світу, то принаймні широкому колу зацікавленої аудиторії, про появу нової книги, з прикрістю констатуємо, що донедавна це питання було досить занедбане. Лише останнім часом справа зрушилась з місця, і з кінця позаминулого року почали відбуватися презентації книг, виданих СУРом. А 14 березня цього року така подія вперше відбулась на дійсно високому рівні – на заході, організованому головою Союзу українців Румунії, депутатом Миколою Мирославом Петрецьким на пропозицію голови комісії СУР з питань культури Михайла Трайсти і з підтримкою голови комісії СУР з питань преси і книговидання Івана Гербіля, у Палаці Парламенту були презентовані одразу три книги: Dialogul

співпраці з Союзом українців Румунії, запевнив, що і з його боку, як і з боку його колег, будуть докладені максимальні зусилля, щоби цьогорічна олімпіада з української мови, яку заплановано провести в Клузь-

кому університеті, пройшла успішно. Більш докладно уже саму книгу представив університетський лектор, д-р Іван Гербіль, окресливши її структуру і детальніше торкнувшись вміщених у збірці праць, їх авторів, а також згадавши осіб, які працювали над її підготовкою.

Наступною була представлена книжка «Лис Микита» українського класика Івана Франка, яка вперше вийшла у світ румунською мовою у перекладі Корнелія Ірода, який, власне, і розповів коротко про автора презентованої книжки, його творчість, труднощі і особливості перекладу його творів, наголосивши, що видання згаданої

slaviștilor la începutul secolului al XXI-lea («Діалог славистів на початку XXI-го століття»), видавці – Каталін Балаш та Іван Гербіль; „Vulpoiul Mykuta” («Лис Микита») Івана Франка у перекладі на румунську Корнелія Ірода; „Teatru” («Театр») Михайла Гафії Трайсти.

Захід відкрив голова СУР, депутат Микола Мирослав Петрецький, який привітав присутніх і представив своїх колег із парламентської групи нацменшин Палати Депутатів.

Про навчально-наукову роботу Клузького університету ім. Бабеша Бойоя і, зокрема, про симпозіум «Діалог славистів на початку XXI-го століття», який щорічно організовує університет і матеріали якого містить презентована однойменна збірка, розповів декан філологічного факультету доцент, д-р Дорін Кіра, а також, не обминувши питання

книги було заходом вшанування пам'яті видатного українського письменника, поета, публіциста, перекладача, ученого, громадського і політичного діяча Івана Франка до 160-річчя від дня його народження і 100-річчя від дня смерті. Високо оцінив презентовану книжку відомий румунський письменник, публіцист Іон Андреїца, зауваживши, що переклад здійснено дуже вдало, оскільки при прочитанні «Лиса Микити» румунською мовою складається враження, що це не переклад, а саме цією мовою вона й була написана автором, а також принагідно окреслив окремі паралелі між українською і румунською літературами і наголосив на необхідності перекладів для кращого культурного взаємопізнання між народами. І доповнив картину презентації редактор згаданої книжки Михайло Трайста, який свій виступ сконцентрував на головному герої твору Івана Франка – на Лисі Микиті, відомому ледь не кожному українцеві в світі, підкресливши значення його імені в культурному, соціальному і політичному житті, і навіть в міжлюдських відносинах.

Презентацію третьої книги, «Театр» Михайла Гафії Трайсти, відкрила арт-директор Клузького національного театру Штефана

Поп-Куршеу і, як фахівець у даній галузі, високо оцінила вміщені у збірці драматичні твори, відзначивши майстерність автора, його спостережливості і багатогранності у процесі створення персонажів, зображення їх характерів і поведінки. Доповнив портрет автора редактор книжки «Театр» Іван Гербіль, коріння якого тягнеться з того ж марамороського села Верхня Рівна. Тому не дивно, що він добре знає, який шлях пройшов селянський син Михайло Гафія Трайста, ставши автором 15 книг. Також Іван Гербіль відмітив наскільки цікавою і захоплюючою була його робота в якості редактора над даною книжкою. Не менш цікавим був виступ режисера театру «ПроАрт Слатіна» Ніку Іона Попи, який розповів, як вперше знайшов на теренах Інтернету драматичний твір Михайла Трайсти Ibovnice cu ochi de Maramureș (відомий україномовним читачам у варіанті гумористичного оповідання під назвою «Чесні жони» із збірки «Не вір очам своїм» – н. а.) і запропонував йому співпрацю. Так, вперше п'єса Михайла Трайсти була поставлена на сцені слатінського театру. А сьогодні, як відмітив режисер, в театрі «ПроАрт Слатіна» уже готується постановка третьої п'єси Михайла Трайсти, а дитячим театром «КІДСтар» – друга.

Завершився захід прекрасною сюїтою мелодій відомих українських пісень у майстерному виконанні дуету Наталії Панчек-Колотило (скрипка) і Дана Васілеску (гітара).

Треба лиш згадати, що ведучим заходу був румунський письменник Дан Марта, уже відомий нашим читачам із сторінок сурівської періодики.

Таким чином, представивши на високому рівні три книжки, Союз українців Румунії відкрив лише три грані своєї видавничої діяльності. По-перше, фінансуванням чергового

збірника «Діалог славистів на початку XXI-го століття» СУР продемонстрував причетність до наукової діяльності. По-друге, виданням «Лиса Микити» Івана Франка на румунській мові прилучився до популяризації української літературної класики в Румунії. Ну а третя збірка «Театр» заповнила досі порожню жанрову нішу української драматичної літератури Румунії. Сподіваємось, що невдовзі Союз матиме можливість відкрити перед широкою аудиторією й інші грані своєї видавничої роботи, бо щиро надіємось, що перша такого рівня презентація – це лише початок. А тим часом вітаємо організаторів за вдалий захід – справжнє свято книги!

Ірина МОЙСЕЙ

Фото авторки

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ БУКОВИНИ

Сучава, 18 лютого 2017

За проектом оргкомітету Сучавської повітової організації СУРу, очоленою головою Іллею Савчуком, 18 лютого вшановано пам'ять українських письменників Буковини, які піднялись до зоряних просторів вічності, щоб стати запорукою світла, екзистенційно потрібного для продовження безмежного духовного «чумацького шляху» виявлення нашої української ідентичності.

Таку почесну пам'ятну когорту рідного українського творчого слова складають: **Ольга Кобилянська, Сильвестр Яричевський, Денис Онищук, Юрій Ракоча, Мирослава Шандро, Степан Ткачук, Корнелій Регуш, Юрій Лукан, Василь Цаповець, Іван Негрюк, Данило Шандро, Стеліян Груя (Яцентюк), Теофіль Ребошапка, Євген Михайчук, Віктор Козарюк, Іван Боднарюк, Вікентій Николайчук, Іван Непогода, Василь Клим, Ілля Кожокар, Павло Шовкалюк, Іван Козмей.**

Розпочато вшанування їхньої пам'яті святлітургією-панахидою, відправленою преподобним отцем **Михайлом Кобзюком** в його парафіяльній церкві «Святого Іллі» в селі Дарманешти. Присутні були представники місцевих сурівських організацій, деякі члени родин усопших в Бозі письменників, педкадри, культурні діячі, друзі. Створивши особливо магічну атмосферу духовного єднання поколінь, отець-парох в кінці святслужби промовив такі слова: «Шановні члени оргкомітету, шановний пане раднику Префекта, шановні викладачі та шанувальники українського слова! Ви зробили сьогодні велику честь нашій церкві, бо стали співучасниками святої служби вшанування пам'яті наших українських письменників. Таким чином, ми разом віддали глибоку шану дорогоцінній їхній духовній спадщині, їхньому великому внеску у розвиток української культури, але і здійснили чи не найдавніший звичай-обряд наших предків – оживлення вагомих вчинків попередників задля повчання наслідникам.

Мені, наприклад, залишились незгасними слова письменника Степана Ткачука, мого ментора в певній мірі: «Ти, Михайле, йди в Україну, навчайся богослов'я, а поки закінчиш школу, ми, СУР, тобі побудуємо церкву».

Це були пророчі слова. Я закінчив школу, а церква, за Божою допомогою, внесків віруючих села та Сурівської організації, ось-ось наближається до завершення. Наші попередники були глибокими знавцями рідної мови і навчали нас боротися всіма силами за удосконалення цього рідного скарбу. Подібно мені, багато молоді виїхало в Україну, в Чернівці особливо, безпосередньо пізнали рідну культуру і сьогодні плідно пра-

цюють на ниві плекання рідної мови. Мені пригадуються роки дитинства, коли вдома говорили українською мовою, говорили з сусідами, говорило ціле село. Молились на рідній українській мові, всі знали символи християнської релігії – «Вірую» та «Отче наш».

Дотримуючись оцих наших пращурських звичаїв, ми зустрічаємось в душі з нашими поперед-

никами, завдяки яким в значній мірі ми сягнули певного суспільного статусу, бо якщо Всевишній працює над людьми, то все по через людей. Їхні духовні скарби виховуватимуть і багато наступних поколінь, бо книжки, залишені ними, знаходяться в бібліотеках, школах, сурівських домиках.

Румунська держава підтримує матеріально розвиток нашої культури, літературні надбання наших письменників збагачують і літературу Румунії, існує багато перекладів з української літератури на румунську і навпаки.

Хай нашими сьогоднішніми молитвами Господь затримає їх в небесному царстві, звідки світло їхнього духу було б дороговказом нашого подальшого культурного розвитку!»

Продовжено вшанування українських письменників покладанням вінків та квітів на цвинтарях сіл Дарманешти та Іпотешти, де вічно спочиває частина буковинських наших служителів красного слова.

В приміщенні повітової організації СУРу шанувальники української літератури сіли за круглий стіл, щоб викликати з пам'яті миті колишнього буття наших письменників, пом'янути їх «незлим тихим словом».

Ілля Савчук: – Дорогі українці! Вшанування українських письменників Буковини за круглим

столом набирає максимуму емоційності, тому що кожен із присутніх пізнав, спілкувався чи був навіть другом сьогодні пом'янутих особистостей нашого рідного слова. Не відомо, чи вони так розпорядили, чи з інших причин, але наше діяння співпало з християнським святом поминання усопших. Я хочу щиро подякувати отцю Михайлу Кобзюку за відправлену літургію-панахиду та за повчальні слова.

Хочу признатись в тому, що, на жаль, я не дотримався обіцянки відкрити галерею портретів наших письменників і дозвольте продовжити її до наступного року.

Роль, яку відіграли вшановані сьогодні письменники, можна порівняти до функціонування годинника, де кожне колісце має свій рух, а всі разом рухають показник годин вперед. Єдине, що їх рівняє, це глибока любов до рідної мови та приналежність до рідної української культури.

Я роблю все, що залежить від мене, щоб цей захід продовжувався і став традиційним в Сучаві. Хочу підкреслити і матеріальну допомогу, отриману від центрального проводу, голови СУРу пана Миколи Петрецького.

Особисто я не знав, на жаль, жодного із вшанованих письменників, але читав і читаю з любов'ю і великою пошаною їхні твори і вважаю, що їхній внесок у розвиток нашої культури є солідним підґрунтям для подальшого літературного вияву молодого покоління.

Ми запросили на цей захід і вагомих особистостей по перу із Бухаресту, але з певних причин вони не прибули. Вам, котрі відгукнулись на наше запрошення, щиро дякую і прошу, щоб у вашому слові викликали дорогі вам спогади, якими ми змогли б впізнати їх і як звичайних людей – з пристрастями, відчуттям гумору і т.п. Бажаю вам міцного здоров'я, сили праці, сповнення мрій та запрошую до слова!

Вірджінія Ткачук: – Дорогі українці! Це вдру-ге ми вшануємо наших славних майстрів рідного слова. Я поклінно дякую як організаторам, так і преподобному отцю Михайлу Кобзюку за це

(Закінчення на 9 стор.)

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ БУКОВИНИ

Сучава, 18 лютого 2017

(Продовження з 8 стор.)

глибоко емоційне вшанування.

Хочу сказати кілька слів про Степана Ткачука. Проминуло вже одинадцять років та сім місяців і від його кончини. Він покинув наш дім тільки тому, що Всевишній рішив покликати його до своїх рідних побратимів по перу, мабуть, щоб заснувати і в небесних просторах Спілку українських письменників. Тут залишив свої книжки, які говорять про любов до всього рідного: до мови, до родини, до краю, до природи, до людини, до Бога.

Вважаю емблематичними для його душі, духу, творчості взагалі такі рядки: **«Я українець з роду в рід! / Богу дякувати мушу, / За те що дав мені життя! / Вірну українську душу.»**

Аспазія Регуш: – Шановні українці! І я щиро дякую організаторам та отцю М. Кобзюку, за захід вшанування духовної еліти нашого етносу. Корнелія ви, мабуть, всі знали. Він поведив себе

незмінно як в сім'ї, так і з ближніми, як на місці роботи, так і на дозвіллі; з усмішкою в кути уст весь час, з теплим випромінюванням небосинього зору, готовий розказати жарт у найнапруженішому моменті міжлюдських відносин, але завжди спроможний знайти мирний вихід. Мені розповідали наші друзі, що коли виникало якесь непорозуміння на роботі, то його зараз закликали для примирення.

Я хочу сказати і про Юрія Лукана. Він дуже хотів створити оркестр мандолін, але звідки було взяти інструменти? СУР ще не отримувал субсидії від держави. Довідався що місцеві неопротестанти бажають навчати свою молодь інструменту. Переконав пресвітера купити мандоліни, пообіцяв навчити їхню молодь грати, але з умовою позичати й йому інструментів. І так появился зв'язний потім по всій Буковині учнівський інструментальний гурт Юрія Лукана. Ось такими були наші попередники!

Михайло Міхаску-Анюк: – Шановні друзі! Вважаю за велику честь те, що я був учнем-студентом пана Корнелія Регуша та пані Аспазії Регуш. Незабутній для мене залишився момент

після закінчення першої сесії іспитів. Пан професор зібрав нас і промовив: ідіть додому і скажіть родичам, щоб закололи жирного індику, приготували суп, печеню, закликали сусідів і об'явили; що сьогодні наші блудні діти повернулись до рідного, вони прославляться у відновленні нашого українського духу!

Ми є тільки їхніми епігонами, розуміється, не всі, але в нас є шанс. Маючи таку цінну спадщину, вивчаючи їх творчість, ми знайдемо дорогу до мудрості, притаманної нашому етносу. Дякую за увагу!

Коля Курилюк: З всіх пом'янутих сьогодні я не пізнавав прямо тільки О. Кобилянську, С. Яричевського та Дениса Онищука. Про Степана Ткачука: – Ти, ти, ти Курилюку, ти з тим Николайчуком та з його Обдуром тільки баламутите... – Пáne, кажу, та що я буду йти шанцем коли проходить Николайчук?! – Ну, ну... ти добрий хлопець, пиши, пиши...

Пан Николайчук отримує газети, перегортає, перегортає... – Мой, де я, тут мене нема! – Та що ви, кажу, як мене нема, то звідки Вас?!...

Юрій Ракоча був непоправно оптимістичною людиною. – Пáne, кажу, мала охота молоді до рідної української мови! – Не турбуйся, Колю, куди вода текла, то й буде текти, а де ліс виріс, там і буде рости!...

Іван Григораш: – Я прийшов сюди з любові до рідного і, метафорично, зустріти колишніх моїх знайомих. Згідно з Шевченковими заповітними словами – «Не забудьте пом'янути незлим тихим словом» – ви сьогодні виконали святий обов'язок перед світлоносцями нашого етносу. Треба знати, що наша українська меншина дала Румунії багато визначних особистостей і в інших галузях. На початках заснування СУРу було багато членів, але, на жаль, число їх все меншає. Перше завдання освітян – плекати рідну мову різними законними методами та засобами. Не забувати завдання кожної української сім'ї навчати дітей, по-перше, рідної мови. Є мова, є етнія!

Говорити рідною мовою не соромно, а навпаки, це гідно! Говорити кількома мовами – це значить помножити можливості власного духу та піднятися на вищий щабель культурних надбань.

Гратулюю вас за ініціативу і бажаю продовжувати її. Дякую!

Іван Боднар: –

Хочу зробити таку пропозицію: в селі Дарманешти, поблизу європейської доріжньої траси Е-85, підходить до завершення побудова нової церкви «Святого Іллі», де отцем парохом служить преподобний Михайло Кобзюк. Гарно і корисно було побудувати біля церкви пам'ятник з дошкою пошани, викарбувати на ній імена українсь-

ких письменників Буковини. Це місце стало б духовною святинею нашого етносу, гордістю нашого культурного надбання, духовною опорою для молодого покоління.

Юрій Чига: – В певному часі українські письменники були силою. У Спілці письменників Румунії понад 30 членів були українці. Степан Ткачук був членом виконавчого комітету в провіді спілки і заслужив неабиякого престижу.

Він був вулканічного темпераменту, а Всевишній так влаштував, що йому назустріч вийшов Корнелій Регуш, благий, терпеливий, врівноважений, розсудливий. Ось так спрацьовує в світі закон протилежностей!

Я надто оцінюю заходи плекання культури, а рідної зокрема. Коли бачив перший крок такого заходу, виникало побоювання, щоб він не зостався єдиним.

«Вшанування пам'яті українських письменників Буковини» – вже другий крок і є солідні завершення, що буде й третій.

В нумерології цифра три означає самовираження, архетипом якого є заводило – той що заводить в діяння. З цієї точки зору можу висловити таке бачення: настав час власними силами, чітко і професійно виражати-висвітлювати особистості-колони нашого літературного пантеону. Заводилом потрібно залучувати письменників живих, викладачів, студентів, учнів.

В центрі заходу вшанування необхідно представляти підряд 2-3 письменників на основі доповідей про їхню творчість, декламувати студентами-учнями вірші або зачитувати уривки, значної естетичної вартості, чи глибокого ідейного пориву. А завершувати заходи відповідним матеріалом на вебсторінці СУРу та в збірках-брошурах.

Таким чином, користь охоплюватиме як організаторів, так і учасників, а можливо і все ширше коло заінтересованих...

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

Того літа мені таки пощастило: вдалося побути аж два місяці на рідній Буковині та кілька разів загостити до моєї милої подруги Аспазії Сесерман-Регуш. А там у неї, в селі Іпотешти, я почувалася набагато краще, як у себе дома. Для мене той час ставав майже чудом, ніби попала у куточок раю. Там відроджувалися дитинство, молодість, дружба, а навіть і те моє, чомусь замовкле, почуття українства. Там, у Зіки, я зустрічала знайомих добрих людей, з якими розмовляла по-українськи, там мене угощали буковинськими стравами, там я дуже часто слухала, як для мене читали поезії або співали на рідних пісень.

Нагоду для такої зустрічі подала всім нам Марія, старша сестра моєї подруги, яка прибула туди зі свого міста Брашов аж на цілий місяць серпень. А коли вже надходила і найстарша сестра Аурора, яка проживає таки в Сучаві, то сім'я об'єднувалася, тим більше, коли вона прибувала в супроводі своєї доньки Міхаєли. Саме на таке «свято» запросили, на кілька днів, і мене з моїх Балківців.

Тими днями було дуже гарне літо. Аспазія угощала нас на просторім зеленім подвір'ї, огорненим веселим килимом квітів та майже достиглим виноградником. Угощала нас навіть і такими ласощами, як рідкісними плодами фігового куща, котрий росте собі, нівроку, посеред подвір'я...

Після обіду починався спів. Я подумала, що співають для мене, але то було не так. Бо у них такий звичай давній. Пісні лунали самі собою: як тільки кінчали одну, то чийсь голос підбирав другу, а потім третю і так далі, без ніяких підбаворювань. Мені було неймовірно приємно

там бути й слухати, тому й не змогла втриматися, щоб не записати на телефоні такі гарні голоси, такі чудові українські пісні. Це мені вперше довелося почути, як співають разом три сестри. Їх здивовано слухала навіть і донька Ауріки Міхаєла, котра аж згодом посміла приєднатися до такого несподіваного мініконцерту. Він почався піснею «Гуцулка Ксеня», а інші були такі: «Ой на горі там жінці жнуть», «Марічка», «Їхав козак за Дунай», «Журавлі», «Червона калина», «Ішла баба із хрестин». Тому що тон останньої пісні розвеселив усіх, донька Ауріки запропонувала заспівати ще й дороблений її мамою кінець до пісні «Чоловіче, чоловіче». Подаю оцю строфу:

*«Чоловіче, як ти хочеш,
Би я працювала,
Не пускай мене до СУРУ,
Щоби там співала.»*

Атмосфера потеплішала, мені вдалося заговорити з сестрами-співачками саме на цю тему: відколи вони усвідомили, що можуть так прекрасно разом співати. На таке запитання вони почали розповідати, що самі не знають, відколи, бо у них так бувало завжди, ще з дитинства, головню за студентства. Коли прибували додому на канікули, тоді починала їхня хата лунати від співу. Розмова пожвавішала, я завдавала чимало інших запитань. Хотілося дізнатися, звідки появилася потягом до пісні, чия була то наука. І так мені розповіли, що у них завжди співалося в сім'ї, бо і баба вміла гарно співати. Вона писалася Каштанюк, походила з Тернополя і саме вона принесла з собою

Наш репортаж

«МАТУСЯ НАВЧИЛА НАС ПІСНІ СПІВАТИ»

(Про славний сучавський гурт «СВЕКРУХИ»)

чимало кількість українських козацьких пісень. Зіка ще добавила, може, й на жарт, нібито їхня бабуся передала їм, разом з піснями, ще й певну рису характеру, особливо ту міцну упертість, якою і тепер вони можуть гордитися.

Далі я дізналася про те, що від баби навчилася співати і мама, яка, на щастя, одружилася з чоловіком також прихильним до співу, хоч і не походив з українського роду. Виходить, що мої подруги зросли з піснею щоденною, тому не думають переставати співати навіть і на старі дні. Дійшовши до цього моменту, найстарша сестра Аурора заявила, що вона буде змушена відтягнутися від диригентства гуртка «Свекрухи», бо того літа вона сповнила 80-ту річницю. Належалося насправді вийти хоч тепер на пенсію.

Я, зрозуміло, погратулювала її за таку плідну культурну працю у справі відродження українства. Мені ж завчасно було сказано про те, що таку славну річницю авторки «Свекрух» відсвяткували офіційно і в СУРі 1 липня. Тому я змогла поцікавитися про майбутню активність ансамблю, а саме, на чії руки збирається передавати його. Відповідь на таке запитання прибуло скоро, виходить, що вона була приготовлена віддавна. Є надія на майбутність гурту, дякувати Богу, бо про це вже віддавна потурбувалися. Як бачиш, моя донька Міхаєла має активну участь у ній, вона багато дечого перейняла від мене. Потрібно би знайти ще й нових співачок, навіть молодших віком, котрі могли би стати «свекрухами» пізніше. Хоч ми підібрали таку назву, не всі члени є справжніми свекрухами в житті. До речі, вибрана нами назва не носить якийсь певний натяк на так звану вередливість свекрух, бо ми їх представляємо як добрих, веселих пожилих жінок, які люблять своїх дітей та внуків, допомагають їм, які люблять і своїх зятів та невісток, про яких також дбають. Окрім цього, вони стараються

зберегти давні традиції, відродити українські народні пісні, щоб передати їх далі, як неоціненне духовне придане. Майже всі членкині гуртка працювали вчительками рідної мови. Таким чином, вони змогли продовжувати свою вихователську старанність з допомогою пісні. І це нам вдалося, тому нас всі люблять слухати – уточнила Аурора.

Признаю, що і мене сучавські «Свекрухи» стали захоплювати, відколи я їх вперше послухала. На жаль, таких нагод було небагато, всього шість, але і однієї мало вистачити, щоб їх полюбити. Тому я попросила подругу показати мені й фотоальбом і побільше розповісти про заснування та існування вже славного вокального гуртка. Фотокарток у неї дуже багато, було чим налюбуватися. Так я змогла «прочитати» його історію, починаючи з 2000 року. Зрозуміло, що народився він в сприятливій атмосфері, яку спричинило заснування сучавського СУРУ. Перший їх публічний виступ відбувся в таких рамках у селі Негостині, біля бюста Т. Г. Шевченка. Тоді у них ще не було спеціальної костюмації: співали в білих блузках та чорних спідницях. Протягом 16-річного існування, гурток мав три різні костюми, як це можна спостерегти

по фотографіях. Всі вони гарні, веселі, всі дуже підходящі до змісту пісень та до ролі ансамблю. Перший приваблює квітчастими українськими шаллями, якими укривали вишиванки. Другий милує очі довгими рожево-ліловими сарафанами, бо, напевне, мав змогу надавати глядачам наявну ноту гідності та привабливості тих, що співали на сцені. Теперішній костюм також дуже привабливий своїми формами та кольорами: він складений з вишиванок, з червоно-коричневих спідниць, прикритих білими сарафанами з червоними візерунками. Добавили ще й модний аксесуар, гарну шапочку, підібрану на ті ж кольори.

Далі бесіда зайшла про репертуар. І до цього Ауріка була вже приготовлена, бо подарувала мені дві афіші з таким заголовком: УКРАЇНСЬКІ ТА РУМУНСЬКІ ПІСНІ. Гурток «СВЕКРУХИ», керівник Аврора Гуцан. Список налічує 52 назви класичних і народних пісень, до яких було добрано кілька колядок та щедрівок. Першими поставлені чотири пісні, музика яких складена самою диригенткою гуртка на слова нашого поета Степана Ткачука. Це відбувалося ще при його житті. Одна з поезій була написана таки спеціально для ансамблю під час їхнього виступу в Бухаресті на честь 15-річчя заснування СУРУ, і вона носить назву «Веселі свекрухи». (До речі, ця пісня яскраво вирізняє характерну рису гуртка: «Ми свекрухи, добрі духи». Тому її всі дуже люблять.) Інші три його поезії мають такі заголовки: «Українець», «Образ мами», «Повій, вітре, з Буковини». За ними йдуть п'ять пісень на слова Тараса Шевченка («Думи мої», «Реве та стогне», «Така її доля», «По діброві вітер віє», «Плавай, плавай, лебедоньку»). Звичайно, такі пісні виконують на честь шевченківських роковин. Слідують три румунські пісні на слова М. Емінеску. Співаються вони при зустрічах на тему культурних обмінів між українцями та румунами. Далі читаю довгий список популярних українських народних пісень та п'яти румунських.

А коли я запитала, хто найбільше сприяв такому великому успіху не лише в Румунії, а й за

Валерія ШОВКАЛЮК
(Продовження на 12 стор.)

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Дійові особи:

Пан Джорж – господар будинку
Пан Томас – його брат, теж господар будинку
Карамфіл – їхній слуга

ЯВА 3

(Пан Джорж і Карамфіл)

Карамфіл (входячи): Пан мене гойкали?

Пан Джорж: Так, Карамфіле, я кликав тебе.

Карамфіл: Ви кликали чи гойкали, пане?

Пан Джорж: Яка різниця?

Карамфіл: Якщо вам так вигідно, то ніяка.

Пан Джорж: Чи гойкав, чи кликав – той самий чорт і той самий дідько, а ти де чортової матері пропадав?

Карамфіл: Пан споминає своїх друзів?

Пан Джорж: Яких у біса друзів?!

Карамфіл (хреститься): Я ж не достойний споминати їхніх імен.

Пан Джорж: Куди блудиш, вражий сину?!

Карамфіл: Я був Ка...

Пан Джорж: Що?

Карамфіл: Я був Ка... Ка...

Пан Джорж: Де ти був?!

Карамфіл: Ка... Ка... Ка...

Пан Джорж: Тьфу! Хоч мовчи!

Карамфіл: Я був Калину роз... роз...

Пан Джорж: Де ти був?!

Карамфіл: Та ніде, де ж мені бути, я тут змалечку. Раз мене ваш батько, покійний батюшка Йосип, було взяв з собою до міста, але то було двадцять років тому, а як ми повернулись, я більше не ходив нікуди.

Пан Джорж: Ти не бачив мої пілюльки?

Карамфіл: Коли, тоді, коли ваш батько взяли мене до міста? Ха-ха-ха! Тоді ж ви були молоді і не ковтали пілюльок, мов та курка пшоно...

Пан Джорж: Мене не цікавить, що було двадцять років тому, а...

Карамфіл: Пан хочуть знати, чи я бачив ваші пілюльки до того?

Пан Джорж: Ні, Карамфіле!

Карамфіл: Ну, якщо пана не цікавлять його пілюльки, то я замовкну.

Пан Джорж: Мене цікавить чи ти бачив їх, чи ні?!

Карамфіл: Коли?

ЧУДОТВОРНИЙ ПОРТРЕТ

(Комедія в трьох діях)

(Продовження з минулого числа)

Пан Джорж: Коли, коли... Сночі, наприклад.

Карамфіл: Наприклад, сночі ні! Наприклад, іншим разом так!

Пан Джорж (сердито): Коли, наприклад?!

Карамфіл: Який примір, пане?

Пан Джорж: Та йди ти до дідька зі своїми примірами, говори, коли ти їх бачив?!

Карамфіл: Кого пане?

Пан Джорж: Пілюльки, Карамфіле!

Карамфіл: Оті сині?

Пан Джорж: Так, оті сині!

Карамфіл: Що були в коробці?

Пан Джорж: Так, оті сині, що були в коробці.

Карамфіл: А на коробці щось стояло написано?

Пан Джорж: Так, Карамфіле! На коробці було щось написано.

Карамфіл: Буквами, пане?

Пан Джорж: Так, буквами, Карамфіле.

Карамфіл: І вони лежали отут на столику?

Пан Джорж: Так точно, вони лежали отут на столику.

Карамфіл: Я не бачив їх, пане.

Пан Джорж: Карамфіле, я тебе...

Карамфіл: Я не бачив їх сночі, пане.

Пан Джорж: А коли ти їх бачив?

Карамфіл (підносячи великий палець до рота): Перше, коли їх брав.

Пан Джорж: Ти хочеш сказати, що...

Карамфіл: Так, пане.

Пан Джорж: Ти... ти... мої пілюльки?!

Карамфіл: Так, пане!

Пан Джорж: Всі?!

Карамфіл: Всі, пане.

Пан Джорж: Ти проковтнув мої пілюльки?!

Карамфіл: Ні, пане, я не ковтав їх, а...

Пан Джорж: Жував, пожирав, гриз, яка різниця?!

Карамфіл: Ніяка.

Пан Джорж: Хто ж тобі дозволив...

Карамфіл: Ніхто.

Пан Джорж: Тоді чому ти пхав до свого мерзотного рота мої пілюльки?!

Карамфіл: А я й не ніс їх до рота.

Пан Джорж: А як ти приймав їх?

Карамфіл: А я й не приймав їх, мені ніхто не дозволив приймати їх.

Пан Джорж: Карамфіле, ти взяв зі столика мої пілюльки, а не приймав, тобто, не випивав їх, я добре зрозумів?

Карамфіл: Та пан розумні, могли зрозуміти відразу, а то розкричалися, як дурень.

Пан Джорж: Добре, добре, Карамфіле, принеси в мою кімнату горня води й пілюльки, та поклич Калину.

Карамфіл: Ка... Ка... Ка...

Пан Джорж: Що з тобою, Карамфіле?

Карамфіл: Пілюльки кажете, пане?

Пан Джорж: Так, Карамфіле, пілюльки!

Карамфіл: Оті сині, що?...

Пан Джорж: Так оті сині, що!..

Карамфіл: Як пан наказав принести, то я принесу...

Пан Джорж: Борзо!

(Виходять обидва.)

ЯВА 4

(Входить пан Томас.)

Пан Томас (шукаючи на столику і під столиком): Господи, та в цьому домі Бермудський Трикутник! Залишиш на столику, а не знайдеш ніколи. Може, Карамфіл її... Карамфіле! Де пропав цей Карамфіл? Ніколи його немає, а мені треба... на тоту біду ні грошей не маю... Карамфіле-е-е!

(Далі буде)

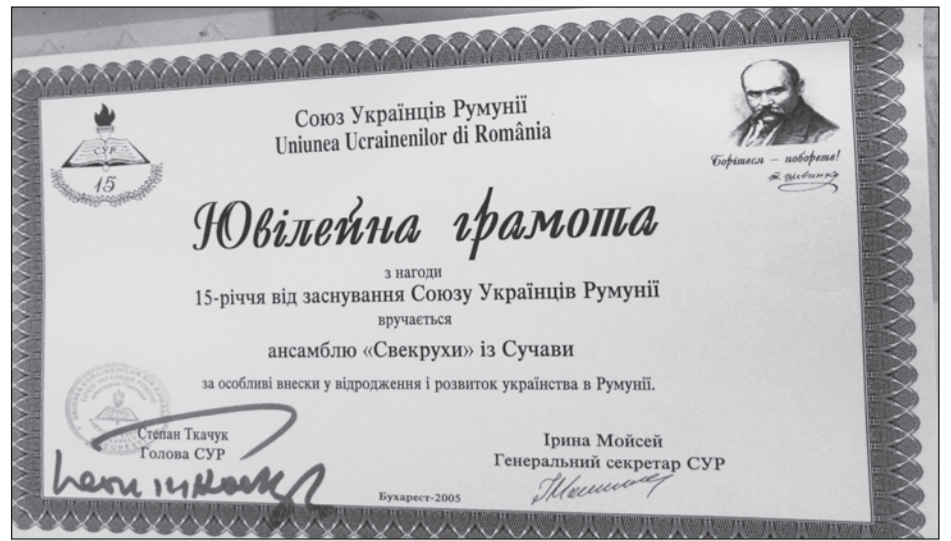
«МАТУСЯ НАВЧИЛА НАС ПІСНІ СПІВАТИ»

(Продовження з 10 стор.)

кордоном, то мої співрозмовниці було не дуже легко відповісти. Була названа, насамперед, підтримка і допомога СУРУ, потім акордеоністи, котрі їм акомпанували (інженер Георгіє Сірічук, котрий весь час супроводжує гурт у його мандрівках з виступами, а подеколи й отець Михайло Кобзюк), далі те, що кілька разів їм вдалося співпрацювати з українською солісткою Лореданою Мендріштяну або з студентками українського відділу. Лише про саму себе вона не говорила, ані про талановитих учасниць свого гуртка. Гурток, про котрий пишу, невеликий, бо складається з 7, 8, 9, 10 або й 11 учасниць. На той час склад гуртка налічував такі імена: Аврора Гуцан керівник, Лучія Міжок, Марія Кваснюк, Тая Захарія, Лідія Григораш, Зоріка Приліпчан, Ана Масапюк, Олена Гуцуляк, Савета Вереряну, Міхаєла Гуцан.

Про численні успішні виступи гуртка не так легко написати. Розуміється, їх радісно запрошують, як тільки появляється якась нагода, бо українці таки люблять співати чи слухати, коли для них співають. А таких нагод було немало: роковини Шевченка, День рідної мови, Жіночий день, День Незалежності України, Вшанування буковинських письменників, Різдвяні або Великодні Свята і так далі. Потім сучавський вокальний гурток почав успішно виступати і за межами свого повіту, беручи участь у різних фестивалях національних меншин, наприклад «Співжиття» (Серет, 2 рази) і «Проетніка» (Сігішоара, 2 рази). Вони також були запрошені не раз до міста Сігету-Мармаціей на Різдво, виступали в Яссах, співали і в місті Качіка в 2006 р. з нагоди урочистого відкриття «Будинку національностей», були навіть і в селі Копачеле Караш-Северінського повіту в 2011 році, коли там святкували 100 років від заснування трьох українських сіл у Банаті.

«Свекрух» запрошували гастролювати і за кордоном: в Україні

(Шипинці, 2003 р.), в Польщі (Ястровіє, 2009 р.), в рамках міжнародного фестивалю «Буковинські зустрічі», який відбувається в п'ятьох країнах Європи, де компактно проживає українська діаспора.

Бурхливі оплески, переповнені зали, схвальні слова в пресі, запрошення на інтерв'ю по радіо, багаті нотатки по інтернеті, в тому числі три заслужені нагороди – все це говорить про високий мистецький рівень цього гуртка, про їх благородну працю на користь збереження української культури, рідної мови та національної ідентичності. Про нагороди хочеться докладніше написати, бо вони є наявними знаками художньої цінності вокального сучавського гурту «Свекрухи». Перша з них була видана в 2005 році: Ювілейна грамота з нагоди 15-річчя від заснування Союзу Українців Румунії, за особливі внески у відродження і розвиток українства». Інша була призначена спеціально диригенту гуртка і має такий зміст: ГРАМОТА. Нагороджується пані Аврора Гуцан, керівник ансамблю «Свекрухи», за особистий внесок у справу відродження українського етносу Румунії, а також з нагоди відзначення Дня Незалежності України. До них додається і гарна медаль з Володимирським Собором XIX ст.

З ІСТОРІЇ ВУЗЬКОКОЛІЙНИХ ЗАЛІЗНИЦЬ НА БУКОВИНІ

Північній

До 1914 р. /в австрійський період/ від Берегомету до Лопушної пролягала вантажна залізниця із стандартною шириною колії /з перевезеннями пасажирів тількивлітку/. У цей період існувала відокремлена лісовозна лінія /5 км, у долині Степана, 4 км. на південний захід від Берегомету/ та інша відокремлена лісовозна лінія у долині Петровець біля Долішнього Шепота /недалеко кордону із Румунією, село Бродина/. Вузькоколієне сполучення між Лопушною і Долішнім Шепотом було збудовано перед Першою світовою війною. На всіх лініях працювали паровози. Один із них був випущений у 1911 році німецькою фабрикою. Ці залізниці демонтували росіяни. Деякі ділянки були відбудовано за часів румунського періоду.

У радянський період в кінці 1950 року було побудовано залізницю від Берегомету через Лопушну й Долішний Шепот і далі південним кордоном з Румунією через Фалків. Лінія з'єдналася зі старою закинутою лінією, яка йшла від румунського кордону. Ця остання лінія шириною колії 760 мм до 1944 року була частиною румунської залізниці Фалків.

До 1911 року від Луковця до Берегомету вздовж долини Мигово у південно-західному напрямі було побудовано лісовозну залізницю. У Луковцях біля станції звичайної залізниці перебувала лісопильня. Лісовозна залізниця мала ширину колії 600 мм, довжину 10 км. На цій лінії працювали паровози. Німці 1944 року, під час Другої світової війни, зруйнували цю залізницю і вже ніхто її не відновлював.

Чудей – Кошуя. У 1907- '80 рр. компанією «Vukowinaer – Localbahner» збудовано громадську вузькоколієну залізницю з Чудею у північно-західному напрямі через Черех, Давидівку, Банилів та Гільче до Кошуя. Це була найвіддаленіша громадська вузькоколієна залізниця в найсхіднішій частині австрійської імперії – Буковині. Довжина лінії становила 23,5 км, ширина 760 мм. Лінію відкрили у жовтні 1909 року і для вантажного руху, а у травні 1909 року і для пасажирського руху. По цій лінії ходили чотиривісні паровози марки Krauss. Також по цій лінії ходили вагони для транспорту лісу, вона також мала 1-2 вагони для транспорту пасажирів. У Гільчі і Кошуйі компанією «Forstverwaltung Felix și Michael Adlersberg» разом із двома приватними компаніями між 1907-1913 рр. збудовано кілька лісових залізниць і шириною 760 мм, але вони обслуговувалися кінною тягою, а потім паровозами.

Під час Першої світової війни, громадська залізниця перейшла до румунського CFR. Робота лісовозної залізниці підтримувалася братами Adlersberg із 1919 до 1940 рр. /до першої радянської окупації. В 1944 році всі залізниці були передані лісокомбінату Чудей і перероблено на ширину

колії 750 мм. Село Кошуя було зруйнована партизанами. Це село зникло повністю. На Українській /Північній/ Буковині вузькоколієні дороги позакривали біля 1951 року.

Південній

Найдовша вузькоколієна дорога це – Фалків-Бродина-Нижня Бродина-Верхня Бродина; кінець лінії /як кажуть і по сьогодні/ лісничий округ Бенський – 24 км. Дорогу збудувала у перші роки після Другої світової війни, бо підприємство «Sovrom» рубало ліс і вивозило в Радянський Союз.

Із Фалкова до Бродини /5 км/ ця дорога йшла паралельно із нормальною залізницею, а від моста через річку Сучаву «колейка» бере наліво 19 км, йде паралельно із річкою Бродина, аж до км. 24 у Верхній Бродині – село, яке адміністративно входить в склад громади Извоареле Сучевей, звідки починає річка Сучава. Цю вузьку залізницю закрили 1973 року. По-моєму, вузькоколієні залізниці були рентабельними, прибутковими.

У Фалкові існували такі вузькоколієнки, але коротенькі, 4-5 км вздовж річок Чумирнар та Аскунсул. Все дерево привозили до лісокомбінату із села Фалків, що адміністративно належить громаді Бродина.

У 1911-1913 рр. побудовано громадську вузькоколієну залізницю /ширина колії 760 мм/ від Бродини вздовж західного кордону через Нісіпіт і Руську до Селятина /тепер Україна/ довжиною понад 21 км. Залізниця оснащена двома чотиривісними паровозами Krauss Co. Дві пари змішаних потягів курсували щоденно. Ця вузькоколієна залізниця існувала недовго. У 1917 року під час російської окупації вона була перероблена під стандартну ширину колії і продовжена вздовж західного кордону на 10,8 км. Наприкінці 1918 року залізниця перейшла до румунського CFR, а 1944 залізницю розділили на дві секції новим державним кордоном між Україною /СРСР/ і Румунією. Західна секція в Україні від Руської до Селятина була ізольована і пізніше демонтована. Східна секція /в Румунії/ Бродина -Нісіпіту працювала до 2008 р., коли катастрофальна повінь знищила нормальну залізницю із Гура Путней до Нісіпіту. Тепер цю залізницю почали демонтувати.

У Нісіпіті також існувала вузькоколієна залізниця, але лише для транспорту дерева. Ця залізниця, довжиною 7,5 км, забидала дерево із Храбусної і Тонкого. Її демонтували 1969 року. Весь інвентар: локомотиви, вагони, дорога належали лісокомбінату із Фалкова.

Взагалі, в гірській зоні Буковини /Північної і Південної/ існувало десятки таких доріг, починаючи із Вишніці, аж до Ватра Дорней, збудовані ще в кінці XIX ст. Маємо документи про всі ці дороги, але в цій статті подаємо лише кілька найголовніших, найдовших.

Закінчуємо статтю подаючи інформацію, що із Русь-Молдовиці до Рашки-Арджела-Рошоша-Радвана існує і сьогодні вузькоколієна залізниця довжиною 17 км, але перетворена для туризму. Вона функціонує у суботу та неділю. Тут зона прекрасна і приваблює багато туристів. Бачив, мабуть, понад десять вагонів. Туризм цієї зони можна порівнювати із туризмом по долині річки Вассер коло міста Вішеул де Сус на Мараморошині.

Підготував Юрій ЧИГА

Бережимо та цінуємо свою пресу та друковане слово загалом!

80 РОКІВ ТОМУ БУЛИ ЗАКРИТІ ЗА СВОЮ «УКРАЇНСЬКІСТЬ» НАЙПОПУЛЯРНІШІ НА БУКОВИНІ ВИДАННЯ – ТИЖНЕВИК «САМОСТІЙНІСТЬ», МІСЯЧНИК «САМОСТІЙНА ДУМКА» ТА ВСІ ЇХ ДОДАТКИ (I)

Відкриваю сайт Союзу українців Румунії у всесвітній мережі і аж душа радіє від розмаїття українськомовних періодичних друкованих видань, поточної інформації про резонансні події, поліграфічної продукції виданої за сприяння організації. Періодика найбільше вражає – «Вільне слово», «Наш голос», «Український вісник», «Дзвоник». Тобто на всі смаки та інтереси. Всі бажаючі мають вільний доступ як до поточних чисел, так і до примірників попередніх років. Крім того налагоджено спілкування цих видань з читачами з використанням сучасних технологій.

Уявімо, що друкованих видань не стало. Буде біда, але не трагедія. Бо живемо в еру всесвітньої мережі та інших сучасних технологій. Але так було не завжди. Ще 20-30 років тому друкована періодика була єдиним засобом масової інформації та впливу на читачку аудиторію. Навіть легальні політичні партії та товариства не могли активно пропагувати свої ідеї та координувати своїх прихильників без друкованих видань. І ось в тих умовах румунська влада остаточно закриває за їх «українськість» найпопулярніші на Буковині видання – тижневик «Самостійність», місячник «Самостійна думка» та всі їх додатки! Це був надзвичайно згубний для української національної справи на Буковині удар.

До березня 1937 року ситуація щодо української національної справи на Буковині теж була дуже далекою від бажаної по всіх напрямках. Зокрема на мільйон українців в Румунії виходило всього кілька видань. Відомий галицький журналіст Анатоль Курдидик, який відвідав Чернівці в 1935 році, так охарактеризував стан української преси на Буковині на той час: «П'ять назв, невеличкі накладі, невисокий рівень – невесела ця преса. А проте мабуть небагато винні в цьому люди, що стоять біля часописів і працюють у них. Куди більш завинила в цьому незвичайно тверда дійсність сучасного політичного режиму в Румунії, загальна криза і ще декілька причин, які, на жаль, не можуть бути темою цієї статті і які здалося б окремо обговорити та наświetлити». Слід зауважити, що цей автор проаналізувавши ситуацію опублікував свої роздуми у львівській газеті «Діло» (№31 від 06.02.1935, сторінка 2-3) під заголовком: «1 щоденник, 2 тижневики і 2 місячники. Український пресовий та видавничий рух на Буковині». Малися на увазі щоденник «Час», тижневики «Рада» та «Самостійність», місячники «Самостійна думка» та «Українська Ластівка». «Як на українців, що їх в Румунії нараховують до мільйона, душ – кількість дуже маленька», – наголосив автор в наведеному огляді.

При цьому слід наголосити, що методи румунської цензури були надзвичайно прискіпливими, а правила жорсткішими ніж, до прикладу, в Польщі. До речі, хоча цензуру переходили й інші пресові органи, однак «Самостійність», здається, була «улюбленцем» цієї цензури. Але попри все, при вкрай обмежених творчих, матеріальних і поліграфічних можливостях, українська преса вела цілеспрямовану боротьбу проти румунізації, відстоюючи самобутність жителів Буковини, намагаючись зберегти їх від повної асиміляції.

Кращі статті та кореспонденції часописів «Рідний Край», «Самостійність», «Час», «Самостійна думка» написані на належному ідейному та публіцистичному рівні, наснажені психологічно й емоційно.

Місячник «Самостійна думка» виходив з 1931 до 1937 року і залишився в історії української журналістики як один з кращих літературних журналів міжвоєнного періоду і відіграв важливу роль у розвитку національної свідомості українців Буковини (також Басарабії й Мараморощини, де не було взагалі своєї преси). В 1931-1932

роках при журналі були додатки "Самостійна думка Української Матері" та "Державнотворча Трибуна Буковини".

Тижневик «Самостійність» виходив в 1934-1937 роки. Варто згадати й про той факт, що у 1935-1936 роках «Самостійність» мала популярні додатки – «Літературно-науковий додаток», «Спортивний листок» та сатирико-гумористичний журнал «Чортополох». Накладом «Самостійності» також вийшли два календарі на 1936 і 1937 роки з багатим літературно-історичним матеріалом до історії Буковини, Галичини, Басарабії, Мараморощини тощо (конфісковані румунською владою, але розповсюджені нелегально).

Досить повні збірки часописів «Самостійність», місячника «Самостійна думка» та їх додатків зберігаються у Відділах рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича та Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (наразі вони не «оцифровані»). На даний час у всесвітній мережі доступні лише окремі публікації, але робота в цьому напрямі продовжується (до прикладу мною викладені: «До українського громадянства», «Наш фронт», «З Новим роком», «Дещо про Марамуриш», «Марморські українці», «Відозва до Братів з Мараморошу», «Чи зрозуміємо ми колись...», «Обов'язок Нації» «Український Підкарпатський Хор у Сиготі»). До речі згаданих додатків тижневика «Самостійність» майже не збереглося в фондах бібліотек України (в архівах Румунії теж поки мало знахідок, маємо надію на книгозбірні США та Канади, зокрема і діаспори). Скоріш за все місячник «Самостійна

думка», тижневики «Самостійність» та «Молода Буковина» за 1937 рік у фондах бібліотек України теж майже відсутні, бо це був період посиленого тиску властей на редакцію та передплатників.

Поява «Самостійної думки» та «Самостійності» була явищем закономірним. Суспільно-політичні обставини, зокрема невдачі у визвольних рухах 1917-1920 років, змушували буковинських діячів шукати нових шляхів до національного самовизначення. Особливо молодь прагнула нових форм боротьби. Тому вона підтримувала ті радикальні ідеї, які генерували М. Міхновський, Д. Донцов – найвідоміші теоретики українського націоналізму. Основоположниками й видавцями «Самостійності» були Любомир Гузар, Петро Григорович і Денис Квітковський. Денис Квітковський був практично увесь час головним редактором. Всі працівники «Самостійності» виконували свої функції безкоштовно, не платилося гонорарів і за статті. Тільки завдяки цій жертвенності часопис міг появлятися безперервно, хоча через цензуру мав величезні, надзвичайні видатки. Тому, що багато людей не хотіли вірити, що якусь працю можна робити тільки з любови й ідеалізму, поліція підозрівала, що часопис фінансує якась стороння

сила. Це був абсолютно вигаданий і зловний закид. «Самостійність» від початку аж до кінця трималася на передплаті та й пресовому фонді, який завжди оголошувався, та на малих, небагатьох оголошеннях (оголошували виключно українські фірми, проповідуючи словом і прикладом гасло «Свій до свого»). Тому, що газета старалася говорити «з душі й до душі» своїх читачів, відгадати їх задушевні бажання та обороняти їх інтереси, число передплатників швидко росло і наприкінці третього року свого існування «Самостійність» нараховувала біля 7000 дійсних передплатників (число, яке до того часу не досягнула жодна газета на Буковині). «Самостійність» була ще й тим близька своїм українським читачам під Румунією, що в ній працювали переважно місцеві люди, які знали якнайкраще свого читача, бо вийшли з його лав та жили здебільшого між ними. «Нас цікавила, – читаємо в спогадах Д. Квітковського, – «кожний вияв нашого національного життя, ми наświetлювали його на сторінках преси, давали йому оцінку, ганили або хвалили, тому кожний, що мав хоч найменше відношення до активного місцевого життя, шукав газети, очікував нетерпеливо її появи, щоб прочитати, як газета дивиться на таке або інше явище, на такий або інший випадок у нашому місцевому житті. І це правда, бо лише в доступних мені числах згаданих вище видань я нараховував публікації щодо понад 30-ти аспектів (граней) національного життя української громади Румунії. Часопис виховував читачку аудиторію на прикладах власної історії, висвітлював найрізноманітніші питання, без яких не могла відбутися самостійна держава. «Без самостійної української держави не буде спокою в світі» – так редакція розуміла значення України як окремої держави. Вони вважали, що треба добиватися єдиного: визнання за українцями повного права на самостійне життя. Тому й назва місячника була «Самостійна думка», а тижневика «Самостійність». При цьому наведу і надзвичайно «потужні» та вже відомі слова редактора Дениса Квітковського, який свого часу зазначав в одній з програмних статей «Самостійності»: «...Ми не ненавидимо нікого, ми лише любимо Україну. Ми хочемо для неї те, що належиться 40-мільйонній нації, що заселює одні з найбагатших земель». Влучніше конструктивний патріотизм не сформулюєш.

Ярослав ОДОВІЧУК

(Закінчення в наступному номері)

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

ЯК МИ ГОВОРИМО І ПИШЕМО

Неправильно

Правильно

Різні прийоми лікування	Різні способи лікування
Приймати близько до серця	Брати близько до серця
Він причинив їй горе	Він завдав їй горя
Відбиття життя у творі	Зображення життя у творі
Вперше знайомитися	Знайомитися
Кожна хвилина часу	Кожна хвилина
Тратити час даремно	Гаяти (гайнувати, марнувати) час
Загубити силу	Втратити силу (знесилитися)
Сміха ради	Задля сміху; щоб посміятися
Ставити до відома	Доводити до відома
Губити землю під ногами	Утрачати ґрунт під ногами
Упадок духу	Занепад духу; зневіра
Упиратися на своєму	Затикатися (затягтися) на своєму
Запах духм'яних страв	Духмяні страви
Відгук на статтю	Відгук про статтю
Єдиноправильний варіант	Єдино правильний варіант
Усе життя посвятив Україні	Усе життя присвятив Україні
Дякую за надто цікаве запитання	Дякую за дуже цікаве запитання
Розумітися в музиці	Розумітися на музиці
Горільчані вироби	Горілчані вироби
Наслідок обстеження	Результат обстеження
Пішохід...	Перехожий
Контактний телефон	Телефон
Атмосферне повітря	Повітря
Нав'язлива ідея	Настирлива, невідчепна ідея
Піднести квіти	Вручити квіти
Належним образом	Як належить; належним чином; як слід
Без усякого сумніву	Без жодного сумніву
По всіх школах не відчувається організації дітей	Ніде по школах не відчувається організації дітей
Керівництво і в дальшому гарантує розвиток	Керівництво й надалі гарантує розвиток
В той же час їхали селом	Саме тоді їхали селом
Одна й та сама вартість	Та сама вартість
Взаємовідношення	Відносини
Своєчасний	Вчасний
Ми прорахувалися в ньому	Ми помилилися в ньому
Нормально мислячі люди	Тверезомислячі люди
Швидкоростуча смерека	Швидкоросла смерека
Богослужбові книги	Богословські книги
Причетний до занепаду	Приречений на занепад
Прес-атташе	Прес-аташе
У вузькокорисних цілях	У вузькокорисливих цілях
Кристално чистий	Кришталево чистий
Важке минуле	Тяжке минуле
Прикласти зусилля	Докласти зусиль
Цитатні вирази	Цитовані вирази
Чутливий сон	Чуткий сон
По власному розсуду	На власний розсуд
Впасти смертю хоробрих	Полягти (загинути) смертю хоробрих
Законопроект визначив	Законодавець визначив
У бюджеті відсутні фінансові джерела	У бюджеті не визначені фінансові джерела
Не знав іранської мови	Не знав перської мови
З видом знавця	З виглядом знавця
По місцях!	На місця!
Ми з вами задарма витрачаємо час	Ми з вами дарма витрачаємо час
Пересікати дорогу	Перетинати (перерізати) дорогу (шлях)
Хочу вам з'ясувати	Хочу вам пояснити
Лікарняний фах	Лікарський фах
Накопичувати знання	Нагромаджувати знання
Налагодься на мирну розмову	Налаштуйся на мирну розмову
Кошти скеровані до областей	Кошти направлені до областей
Зміни до закону направлені на реалізацію цілей	Зміни до Закону спрямовані на реалізацію цілей
Майбутній рік	Наступний рік
Торговий обіг	Торговий оборот
Одноособове господарство	Одноосібне господарство
Пожинати славу	Здобувати набувати, заживати слави

Підготувала Марія Волощук,
Україна

Загадки

Двічі родиться, а раз умирає

Щац

У хатах прозорих всі вони живуть,
Можеш ти їх бачить, та не можеш
чуть

Рѳа

Хвостик, як ниточка, само, як кали-
точка, а очі як насінинки.

Мша

В кого кам'яна сорочка?

У черепашчѳ

Стоїть дубина, на дубині соснина,
на соснині коноплина, а на коноплині
глина, а на глині капуста, а в капусті
свинина

Обид на столѳ

Білий кінь по чорному полі
Залишає білий слід за собою

Крейдѳ і дошка

Хто найдалше бачить?

Думка

П'ять, п'ятнадцять,
Без двох двадцять,
Семеро, троє,
Ще й малих двою.

Ц'ятдѳ

Зібрав Микола КУРИЛЮК

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

Тарас ШЕВЧЕНКО

Зацвіла в долині

Зацвіла в долині
Червона калина,
Ніби засміялась
Дівчина-дитина.
Любо, любо стало,
Пташечка зраділа
І защебетала.
Почула дівчина
І в білій свитині
З біленької хати
Вийшла погуляти
У гай на долину.

Тече вода з-під явора

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.
Пишається калинонька,
Явір молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють.

Встала весна

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила.
Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила.
І на полі жайворонок,
Соловейко в гаї
Землю, убрану весною,
Вранці зустрічають.

Весна

Весна. Садочки зацвіли,
Неначе полотном укриті.
Росою Божою умиті, Біліють.
Весело землі!

О. ОЛЕСЬ

Все навколо зеленіє ...

Все навколо зеленіє,
Річка ллється і шумить.
Тихо, тихо вітер віє

І з травою гомонить.
Як тут всидіти у хаті,
Коли все живе, цвіте,
Скрізь дзвенять пташки крилаті,
Сяє сонце золоте...
«Швидше, мамо, черевички!
Глянь, як весело в саду!
Ти не бійся – до кринички
Я і сам не підйду».

М. СИНГАЇВСЬКИЙ

Весняні дзвони

Дзвенить на вулицях срібліль,
Неначе дзвоники: тіль-тіль.
Спинись, прислухайся на мить,—
На річці крига аж дзвенить.
Бурульки краплями дзвенять
І мов проміння, мерехтять.
І дзвінко десь виводить птах,
І дзвонить вітер у гілках.
Весна-красна до нас іде
І за собою дзвін веде.
А березень спиняється
І з усіма вітається.
Біжать до нього діти
І просять ще дзвонити.

МАМА ДЛЯ УСІХ РІДНЕНЬКА

Мама – це ранковий дотик, ніжний або бадьорий: «Вставай, моя дитинко, час до школи!» Це теплі руки, ласкавий погляд. Це радість, коли ти отримав гарну оцінку, виграв конкурс.

Маму шанують, навіть коли вона лає, критикує чи карає. А часто зустрічаються матері, які люблять мовчки, без слів. Така мама не привчена до теплих слів, вона просто тихо піклується про дитину, зварить їй їжу або спече пиріжки, купить іграшку.

Шануйте своїх матерів, адже не кожна дитина може порадуватися своїй мамі. В когось мама померла, в когось з дітей мама не виховує.

Любіть та шануйте свою маму.

Андрій МАЛИШКО

ПІСНЯ ПРО РУШНИК

Рідна мати моя, ти ночей не доспала,
Ти водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі
проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала.
І в дорогу далеку ти мене на зорі
проводжала,
І рушник вишиваний на щастя,
на долю дала.

Хай на ньому цвіте росяниста
доріжка,
І зелені луги, й солов'їні гаї,
І твоя незрадлива материнська
ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші твої.
І твоя незрадлива материнська
ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші, блакитні твої.
Я візьму той рушник, простелю,
наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні
дібров.

І на тім рушничкові оживе все
знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, і вірна любов.
І на тім рушничкові оживе все
знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, й твоя
материнська любов.

ПРИСЛІВ'Я І АФОРИЗМИ ПРО МАМУ

Всякої матері своє дитя мило.

♥ Мати всякому справі голова.

♥ Куди мати, туди і дитя.

♥ Птах рада весни, а дитина матері.

♥ Рідну матір ніким не заміниш.

♥ Немає миліше дружка, ніж рідна матінка.

♥ При сонечку тепло, при матінці добро.

♥ Рідних багато, а мати рідніша.

♥ Ближче матері нікого немає.

♥ Материнська ласка кінця не має.

♥ Батько і мати – священні слова.

♥ Материнським словом Бог править.

СПОГАДИ ПРО ЮРІЯ РАКОЧУ (1908-1991)

Настав місяць березень. У березні народився наш дорогий Юрій Ракоча, у березні покинув він цей світ!

Ось що писав Степан Ткачук /«Обрії»/ про Юрія Ракочу: «Юрій Ракоча – один із зачинателів нашої літератури, поет, який сповідається перед читачами»:

*Моя душа готова
Сприйняти всю красу*

Юрій Ракоча багато років працював за своїм фахом – лісничим, а потім, аж до виходу на пенсію, вчителем.

Його вірші читачі знали зі сторінок газети «Новий вік», із колективних збірників «Серпень» та «Ліричні струни».

Юрій Ракоча, поет щедрого таланту і високої поетичної культури, невпинно йшов до вершин та глибин людського мислення та пізнання.

Жив і виховував молоді покоління в селі Велика Марицея, що сусідствує з моєю рідною Данилою. Наші села розділені тільки Прункуловим лісом. На протязі літ ми часто зустрічалися на межі між нашими селами, а саме в гущі Прункулового лісу, якого поет називав «Раєм пісні і краси, задумів і спогадів».

кання солов'їв, фуґи рік і рапсодії дерев.

З неприхованою ностальгією він колись сказав мені: «Друже, я не кваплюся друкувати свої поезії, а кваплюся їх писати. Одні здаю часом до друку, а інші закопую під дубами і буками».

Поет знає, що робить, кому доручає плач і сміх своєї душі. Пробуючи розгадати дивну поведінку шановного поета, я дійшов висновку: дерева вивчають поезії напам'ять, а потім декламують їх сонцю і місяцю, вітрам і дощам, снігам і подорожнім. Або поезії карбуються на стовбурах дерев, і кожне з них стане томом поезії, коли воно перекинеться у сувій незайманого паперу...

Я можу сказати, що Юрій Ракоча чомусь закопував не тільки поезії, але і газети та журнали, як: «Scînteia», «Scînteia tineretului», «Новий вік», «Радянська Україна» та інші.

«Добрі люди» доносили про це секуритаті, і тому панові Ракочі не було легко – його переслідували.

І нині у парку, в центрі села Марицея, який пан посадив з учнями, знаходять закопані слоїки.

Висилаю ксерокопії кількох закопаних публікацій. Робітники викоринювали яблуню, там знайшли слоїк з газетами і дали мені.

На пенсії пан Ракоча короткий час жив у своєї дочки у Карансебеші, звідки післав мені карточку.

Василаю фото хати пана Ракочі, хрест, фото з знакомими.

Цікавий той факт, що Юрій Ракоча дебютував румунською мовою збіркою «Iubire, credință, rațiune», яка появилася в місті Сучаві 1947 у видавництві «Lupta porocului» /«Боротьба народу»/.

Шкода, що пан Ракоча не дожив до 2005 р., коли появилася його збірка віршів «Доробок літ», редактор книги – Михайло Михайлюк.

Немалі зусилля до цього доклав і Юрій Хом'юк, який нині десь там на небі і, можливо, розмовляє з Юрієм Ракочою...

Юрій Хом'юк і я були учнями учителя і поета Юрія Ракочі.

Микола КУРИЛЮК
Фото автора

У моїй пам'яті тих літ він залишається лагідним світлом. Юрій Ракоча навчив мене мовчати тоді, коли серця щемлять, а душі шукають нових пристанищ супокою і довір'я. Також він мене навчив тлумачити тьох-

налі, як: «Scînteia», «Scînteia tineretului», «Новий вік», «Радянська Україна» та інші.

«Добрі люди» доносили про це секуритаті, і тому панові Ракочі не було легко – його переслідували.

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:
E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Радун Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România